

The BCG logo is displayed in a white, serif font on a dark green background.

THE BOSTON CONSULTING GROUP

Bestuurlijke Tafel Groningen Bovengronds— Toekomstvisie

CONCEPTVERSIE

19 FEBRUARI 2018

Context en doelen voor vandaag

Een effectieve visie voor Groningen bevat een aantrekkelijk perspectief voor de toekomst ('stip op de horizon'), terwijl tegelijkertijd sturen op concrete maatregelen zal helpen de visie te realiseren

Deze maatregelen zijn bij voorkeur deel van 'perspectiefpakketten': coherente pakketten van maatregelen die gezamenlijk één van de doelen helpen realiseren en helpen versnippering te voorkomen

De vandaag meegestuurde notitie met de basis voor de visie en de in dit document beschreven maatregelen zijn opgesteld o.b.v. het uitgebreide aanbod van bestaande analyses, beleid, en suggesties en suggesties van het expertteam

Om momentum te behouden stellen we voor vandaag overeenstemming te krijgen op de hoofdlijnen van de visie. Via expertteam en andere kanalen worden bewoners, bedrijven, en organisaties al betrokken om draagvlak op hoofdlijnen te organiseren. Na eind maart zal dit proces een meer uitgebreid vervolg moeten krijgen

Daarnaast willen we vandaag graag overeenstemming krijgen over randvoorwaarden om pakketten van maatregelen samen te stellen en over criteria om specifieke maatregelen binnen die pakketten af te kunnen wegen

Ook willen we een eerste verkenning doen en bepalen welke (pakketten van) maatregelen we nader uitwerken en mogelijk prioriteren—zonder maatregelen definitief 'af te schieten'

Als laatste bespreken we graag de vervolgstappen richting de volgende Bestuurlijke Tafel

Proces richting visie voor Groningen

Elementen visie

Context: uitdagingen binnen drie transities

Centrale uitdaging: van nood naar deugd

Perspectief voor Groningen

'Perspectiefpakketten' van maatregelen

Huidige status

Bestaande analyses per transitie samengevat

Eerste inzicht in relatie gasproblemen en visie

Richting voor 'stip op horizon' op hoofdlijnen

Randvoorwaarden en criteria bepaald, eerste overzicht gemaakt van mogelijke pakketten en maatregelen daarin

Vervolgstappen

Analyses per transitie verder uitdiepen

Uitdiepen impact versterkingsscenario's

Uitwerken perspectief in woord en beeld

Uitwerken en beoordelen van maatregelen, vinden financiering (in bestaand & nieuw beleid/ middelen), oplossen evt. knelpunten (bijv. door wegnemen obstakels in regelgeving)

Resultaat

Duidelijk inzicht in behoeften Groningen

Inzicht in hoe nood deugd kan worden

Aansprekende visie die perspectief biedt

Concrete maatregelen die visie ook werkelijkheid kunnen maken in '18/'19 en daarna, efficiënt en effectief gebruik makend van bestaand en nieuw beleid/ middelen

Ter info: Creëren overzicht van beschikbare beleid/ middelen ter ondersteuning van uitwerken maatregelen

Achtergrond: Beschikbare financieringsinstrumenten—mogelijk niet compleet

Programma	Financiering
Waardevermeerderingregeling Verduurzaming bij schade	€90M €5M uitgeleend
Kansrijk Groningen Overkoepelend programma voor diverse (bewoners) initiatieven	€60M
Regiofond Nieuw perspectief op economische versterking en leefbaarheid	€50M per jaar Afhankelijk van winningsniveau
Verduurzaming bij versterken Gestart onder vorig kabinet, alleen voor versterkingen	€40M
1000-banenplan Subsidies voor scholing en begeleiding	€6M
Economic Board Groningen Economische groei in aardbevingsgebied	€100M
EPI-Kenniscentrum Opleidingscentrum voor aardbevings-gerelateerde bouw	€0.4M
Builing Kenniscentrum Bouwinnovatiecentrum	€0.7M vanuit NCG
Waterstofeconomie Verkenning voor noordelijke waterstofeconomie	€0.1M

14

Copyright 2017 by The Boston Consulting Group, Inc. All rights reserved.

Overzicht beschikbare beleids- & (financierings)instrumenten zal helpen in het uitwerken en evt. prioriteren van maatregelen

Gaat daarbij om bestaand en nieuw beleid/ instrumenten van Rijk, provincie, gemeenten, en anderen

Basis voor visie (incl. aanzet voor 'stip op horizon') is meegezonden in aparte notitie toekomstvisie

Opzet Toekomstvisie: Perspectief voor Groningen

Versie 14-2-2018 b

Inhoudsopgave:

- A. Naar een perspectiefvolle aanpak
 - o Groningen ontwikkelt
 - o Centrale uitdaging: van de nood een deugd maken
 - o Fundament / randvoorwaarden
- B. Perspectief voor Groningen
- C. Het Programma
 - o Fundamentpakketten
 - o Perspectiefpakketten
 - o Verbindende schakel: wijk- en dorpsvernieuwing op z'n Gronings
- D. Hoe nu verder / het vervolg

A. Naar een perspectiefvolle aanpak

Groningen ontwikkelt
Centrale uitdaging: van de nood een deugd maken
Fundament/randvoorwaarden

Groningen ontwikkelt

Groningen staat voor een aantal uitdagingen. Uitdagingen die we de komende jaren hoe dan ook het hoofd moeten bieden. Het gaat hierbij om een drietal bepalende transities:

- A. Demografische transitie
Analyse: kwantitatief (bevolkings-/huishoudenstaling in landelijk gebied vs. groei in Stad); kwalitatief (kleinere huishoudens, vergrijzing, ontgroening), gevolgen voor de sociale en maatschappelijke infrastructuur; onderwijs, zorgsector, etc.
- B. Energietransitie / klimaatadaptatie
Analyse: energiebesparing; nieuwe vormen van opwekking klein- en grootschalig; Nederland versneld van het gas af; verduurzaming; circulariteit (analyse)
- C. Economische transitie
Analyse: autonome lijn; van het gas af is banaverlies maar nieuwe energie geeft nieuwe kansen; vernieuwing /behoud industrie; ontwikkeling nieuwe economie / kennis in Stad (analyse)

Centrale uitdaging: van de nood een deugd maken

Belangrijkste elementen uit notitie

Groningen kent drie transities (of thema's) met opgaven en kansen: demografie, energie, en economie

Tegelijkertijd staat Groningen voor een centrale uitdaging, namelijk het aanpakken van de negatieve gevolgen van gaswinning via fysiek en sociaal herstel, preventie, en organiseren van een 'plus'

Het aanpakken van deze centrale opgave op een kansrijke en toekomstgerichte manier kan als Groningen versneld antwoord geeft op de opgaven en kansen in de drie transities

Randvoorwaardelijk is aandacht voor mens (veiligheid, gezondheid, regie, perspectief) en omgeving (behoud/ ontwikkeling kwaliteit)

Tegen deze achtergrond wordt in de notitie een perspectief ('stip op de horizon') voor Groningen geformuleerd, in samenhang met concrete maatregelen om deze visie ook te realiseren

Achtergrond: analyses onderbouwen de uitdagingen én kansen in elk van de 3 thema's—nader aan te vullen

Sociaal & Demografisch

Aantal huishoudens in meeste bevingsgemeenten daalt met gemiddeld ~1% per jaar (niet per sé door bevingen) terwijl Groningen stad met ~12% groeit—versterking en sloop/nieuwbouw kan die transitie faciliteren

Bevingsgemeenten vergrijzen snel, het aandeel >65 is 28% groter in 2028—biedt kansen voor nieuwe zorgconcepten en zorgbanen

Groningers die schade leden hebben last van onveiligheid en stress—met zorg en inspraak kan dit sterk verbeteren

Economisch

Arbeidsparticipatie is 3% lager in bevingsgemeenten (wat gepaard gaat met lagere inkomens) en mensen zijn minder hoog opgeleid (beiden niet gedreven door beving)—opleidingsprogramma's en banen kunnen deze gemeenten een impuls geven

Verdwijnen gaswinning leidt tot banenverlies (mogelijk tot wel 12K, ~5% totale banen in provincie) en mogelijk tot banenaanwas (deels tijdelijk door bouw, deels lange termijn als zich nieuwe energie-industrie vormt)—scholing en stimuleren nieuwe (energie-)industrie kan transitie helpen

Energie

Huishoudens vertegenwoordigen ~19% finaal energieverbruik en verbruiken 15% meer energie dan landelijk gemiddelde—versterken en sloop/nieuwbouw geeft kans dat significant reduceren

Groningen moet productie energie uit duurzame bronnen verdrievoudigen in 12 jaar voor de eigen energievoorziening—afbouw van de gasindustrie geeft kans voor opbouw van significante duurzame industrie

Om visie te realiseren zoeken we pakketten met maatregelen die voldoende aan 3 randvoorwaarden

Pakketten van maatregelen..

..zijn gerelateerd aan de drie transities:
sociale demografie, energie, economie

..helpen individuen en objecten altijd
vanuit bewoners- en gebiedsgerichte visies

..behouden/ versterken unieke karakter
van Gronings landschap, erfgoed, cultuur

Tot nu 7 pakketten aan maatregelen geïdentificeerd die aan randvoorwaarden voldoen

Sociale
demografie

Wonen van toekomst & leefbaarheid in lijn met gebiedsvisie, incl. krimp-/ groeiopgave en verhogen van leefbaarheid

Sociale vitaliteit bevorderen door bijv. bereikbare voorzieningen, faciliteren vrijwilligerswerk, steunen zelfredzaamheid

Healthy Ageing & zorg door aanpassen woningen, uitbreiden zorgvoorzieningen, uitbreiden zorgaanbod op afstand, etc.

Energie

Koploper in lokale duurzaamheid door duurzaam herstel & nieuwbouw, aanleg van warmtenetten, en stimuleren coöperaties

Naar nieuwe energie-industrie door stimuleren aanleg duurzame opwekking en opslag op land en zee ('Groningen als stopcontact NL')

Economie

(Om)scholing naar nieuwe banen, bijv. in de bouw, duurzaamheid, nieuwe chemie, zorg, en andere kansrijke sectoren

Aandacht voor sectoren en (lokale) economie, bijv. vestigingsklimaat, digitaal en fysieke infrastructuur, aandacht (top)sectoren

Herkennen en delen jullie deze pakketten?

Ontbreken er nog grote pakketten?

Welke pakketten zouden jullie evt. prioriteren?

Om effectieve en specifieke maatregelen te prioriteren toetsen we deze aan 3 criteria

Maatregelen..

..hebben veel verwachte impact en zijn doelmatig (kosten t.o.v. impact)

..maken gebruik van krachten en capaciteiten bewoners, bedrijven, en organisaties uit regio

..vallen (waar relevant) operationeel en financieel samen met versterkingsoperatie

NB: Bepalen bestuurlijke & financiële haalbaarheid van geprioriteerde maatregelen deel van vervolgstappen richting volgende Bestuurlijke Tafel

Welke criteria zijn harde voorwaarden vs welke zijn positieve bijkomstigheden?

Per pakket zijn we maatregelen aan het prioriteren die mogelijk aan de criteria voldoen—eerste suggesties (I/II)

Sociale
demografie

Wonen van
toekomst &
leefbaarheid

- Financieren van maatregelen in bijv. openbare ruimte om vernieuwingen gerelateerd aan groei-/krimp te realiseren (bovenop kosten versterken)
- Beschikbaar stellen financiële of personele capaciteit aan dorpen voor verbeteringen leefbaarheid en woonomgeving

Sociale
vitaliteit

- Financieren (bovenop reguliere programma's) van individuele ondersteuning (bijv. van maatschappelijk werk) om veiligheid en gezondheid te verbeteren
- Financieel/ organisatorisch faciliteren vrijwilligerswerk & participatie voor sociale cohesie

Healthy Ageing
& zorg

- Financieren van maatregelen voor levensloopbestendige woningen (bovenop kosten versterken)
- Financieel stimuleren ontwikkelen van zorg op afstand aanbod in de regio

Zijn er
maatregelen die
absoluut wel of
juist niet in de
visie terecht
moeten komen?

NB: Zijn alle tot nu toe geïdentificeerde maatregelen (>50) aan het uitwerken en beoordelen

Per pakket zijn we maatregelen aan het prioriteren die mogelijk aan de criteria voldoen—eerste suggesties (II/II)

Energie

Koploper in lokale duurzaamheid

- Financieren verduurzamen (versterkte) woningen
- Organiseren en financieel stimuleren van lokaal opwekken duurzame energie, bijv. in coöperaties

Naar nieuwe energie-industrie

- Organiseren en financieel stimuleren testfaciliteiten waterstof en biobased chemistry
- Financieren aanleg warmtenetten, wind op zee, geothermie, etc.

Economie

(Om)scholing naar nieuwe banen

- Organiseren en financieel stimuleren omscholings-trajecten, leer/werk trajecten en opleidingen voor kansrijke sectoren

Aandacht voor sectoren en (lokale) economie

- Financieel stimuleren recreatie en toerisme (bijv. door aanleg fiets- en wandelroutes, parkeerplaatsen)
- Bouwen testfaciliteiten op land o.b.v. kennis RuG/HBO
- Stimuleren van specifieke topsectoren (bijv. chemie)

Zijn er maatregelen die absoluut wel of juist niet in de visie terecht moeten komen?

NB: Zijn alle tot nu toe geïdentificeerde maatregelen (>50) aan het uitwerken en beoordelen

Ter info: Alle tot nu geïdentificeerde maatregelen (>50) worden uitgewerkt en aan beoordeeld

Uitgewerkte beoordelingscriteria opgesteld

Om effectieve en specifieke maatregelen te prioriteren toetsen we deze aan 4 criteria

Criteria	Hoog	Middel	Laag
Waarom niet? (overstreept) Impact van de maatregel op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)	De maatregel heeft een positieve impact op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)	Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)	Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)
Waarom niet? (overstreept) Kosten van de maatregel (b.v. investering, onderhoud, etc.)	De maatregel heeft een positieve impact op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)	Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)	Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)
Waarom niet? (overstreept) Invloed van de maatregel op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)	De maatregel heeft een positieve impact op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)	Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)	Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)
Waarom niet? (overstreept) Invloed van de maatregel op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)	De maatregel heeft een positieve impact op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)	Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)	Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Alle door expertteam geïdentificeerde maatregelen aan het concretiseren en afwegen o.b.v. beoordelingscriteria

Voor regionale energie hebben we tot nu toe 3 kansrijke maatregelen geprioriteerd

Voor zorg en healthy aging hebben we tot nu toe 2 kansrijke maatregelen geprioriteerd

Voor zorg en healthy aging hebben we tot nu toe 2 kansrijke maatregelen geprioriteerd

Voor sociale vitaliteit hebben we tot nu toe 2 kansrijke maatregelen geprioriteerd

Voor wonen van de toekomst en leefbaarheid hebben we tot nu toe 2 kansrijke maatregelen geprioriteerd

Maatregel **Waarom niet?** (overstreept) Impact van de maatregel op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)

Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Waarom niet? (overstreept) Kosten van de maatregel (b.v. investering, onderhoud, etc.)

Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Waarom niet? (overstreept) Invloed van de maatregel op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)

Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Waarom niet? (overstreept) Invloed van de maatregel op de leefomgeving (b.v. natuur, landschap, etc.)

Waarom effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Effectief? (b.v. positieve impact op de leefomgeving)

Ter info: Voorbeeld van uitgewerkte en beoordeelde maatregel

WORK IN PROGRESS

Vervolgstappen: wat komt wanneer naar tafel?

Disclaimer

The services and materials provided by The Boston Consulting Group (BCG) are subject to BCG's Standard Terms (a copy of which is available upon request) or such other agreement as may have been previously executed by BCG. BCG does not provide legal, accounting, or tax advice. The Client is responsible for obtaining independent advice concerning these matters. This advice may affect the guidance given by BCG. Further, BCG has made no undertaking to update these materials after the date hereof, notwithstanding that such information may become outdated or inaccurate.

The materials contained in this presentation are designed for the sole use by the board of directors or senior management of the Client and solely for the limited purposes described in the presentation. The materials shall not be copied or given to any person or entity other than the Client ("Third Party") without the prior written consent of BCG. These materials serve only as the focus for discussion; they are incomplete without the accompanying oral commentary and may not be relied on as a stand-alone document. Further, Third Parties may not, and it is unreasonable for any Third Party to, rely on these materials for any purpose whatsoever. To the fullest extent permitted by law (and except to the extent otherwise agreed in a signed writing by BCG), BCG shall have no liability whatsoever to any Third Party, and any Third Party hereby waives any rights and claims it may have at any time against BCG with regard to the services, this presentation, or other materials, including the accuracy or completeness thereof. Receipt and review of this document shall be deemed agreement with and consideration for the foregoing.

BCG does not provide fairness opinions or valuations of market transactions, and these materials should not be relied on or construed as such. Further, the financial evaluations, projected market and financial information, and conclusions contained in these materials are based upon standard valuation methodologies, are not definitive forecasts, and are not guaranteed by BCG. BCG has used public and/or confidential data and assumptions provided to BCG by the Client. BCG has not independently verified the data and assumptions used in these analyses. Changes in the underlying data or operating assumptions will clearly impact the analyses and conclusions.

BCG

THE BOSTON CONSULTING GROUP

bcg.com

